

VYTAUTAS MAGNUS
UNIVERSITY

Faculty of Social Sciences

INTERNATIONAL
SCIENTIFIC
CONFERENCE

MODERNIZATION
OF EDUCATIONAL
SYSTEM:
WORLD TRENDS
AND NATIONAL
PECULIARITIES

February
23th, 2018

KAUNAS
Lithuania

которых проявляется умение дорожить своей жизнью, максимально эффективно распорядиться ею для достижения значимых целей и утверждения ценностей личности). Важнейшая функция ЦСЖ – придание жизни чувства осмысленности (наполненности смыслом).

Переживание ЦСЖ выходит за рамки существования человека «в данный момент», за границы его самочувствия (хорошего, или плохого). Оно не сводится к отклику на высказанную кем-то оценку жизни данного индивида (хотя внешние оценки, накапливаясь и аккумулируясь в опыте человека, могут войти в структуру переживания им ЦСЖ). Таким образом, ЦСЖ не ситуативна, но, безусловно, участвует в восприятии человеком каждой конкретной ситуации, локализованной в настоящем, прошлом и будущем. Воспринятые, воспроизведенные в памяти, сконструированные в воображении, жизненные ситуации соотносятся с каким-то знаменателем (с чем-то, что настолько важно, что человек решил посвятить ему свою жизнь). Переживание ЦСЖ в большей степени доступно тем людям, которые выработали концепцию собственной жизни, имеют опыт ее анализа, пересмотра, коррекции. Они выработали (открыли) смысл собственной жизни (понимание себя в мире, общую концепцию осуществления себя в жизни).

Литература:

1. Бондырева С.К., Колесов Д.В. Выживание (факторы и механизмы). М.: Изд-во Московского психолого-социального института; Воронеж: Изд-во НПО «МОДЭК», 2007. 368 с.
2. Кузнецов М.А., Зотова Л.Н. Жизнестойкость и образ здоровья у студентов. Харьков: Изд-во «Диса плюс», 2017. 398 с.
3. Орехов А.Н., Паламонов И.Ю. Создание теста ценности собственной жизни. Экспериментальная психология. 2014. Т. 7. № 4. С. 123-133.

Довгань Н. О.,

кандидат психологічних наук,

докторант

Інститут соціальної та політичної психології

Національної академії педагогічних наук України

м. Київ, Україна

ПСИХОЛОГІЯ ФЕНОМЕНУ ПОКОЛІННОСТІ: АНТРОПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Аспект вивчення психології феномену покоління, у якому переплетення реалій історичних поколінних ритмів було поєднано з природними біологічними, генеалогічними, соціально-психологічними законами

представили європейські антропологи початку ХХ століття. З теоретичним аналізом було визначено, що для виокремлення поколінних пластів популяцій, стійких за біологічними ознаками, генофондом, ареалом проживання в розроблену теорію культуробіологічного походження людини, рас, поколінь Walter Scheidt (Вальтер Шейдт) ввів критерії соціальної варіабельності: зовнішньої – між сімейної відмінності (family variation) та внутрішньої – сімейної, родової (fraternal variation) [4]. Причинами поколінної подібності осіб, які народжені в близький історичний часовий відрізок і проживають на одній території (ареалі) W. Scheidt визначив предків, які з восьмого коліна є близькими за генофондом. Тобто, відмінності міжсімейні і внутрішньородові не були представлені, як визначальні, адже мінливість цих показників є надзвичайно високою, але постійне проживання на означеній території, утримання від міграції (наслідком, якої є створення умов для оновлення родових, етнічних ліній), утворення однонаціональних родин могло сприяти, на думку W. Scheidt, збереженню і відтворенню сукупності генів з покоління в покоління, які створюють генофонд, що відповідає основним расовим ознакам з їх особливостями. Отже, стабільні ментальні, психологічні і поведінкові характеристики, проявлені у різні часи у різних поколінь в різних історичних умовах, антрополог конкретизував за расовими ознаками відповідно ареалу проживання і процесів асиміляції (адже в результаті генетичної мінливості один етнос позбавляється своїх відмінних рис і замінюється рисами іншого етносу). Ступінь соціокультурного розвитку суспільства W. Scheidt поєднував з можливою і реальною кількістю біологічних носіїв культури від покоління до покоління (науковців, художників, музикантів та ін.). За його твердженням, розвиток культури в тій чи іншій спільності мав пропорційну залежність від ступеню еволюційної досконалості нервової системи носіїв даної культури даних поколінь [3]. В результаті наукових пошуків провідним критерієм соціального прояву поколінної сутності у культуро-біологічній теорії було визначено кількісний показник культуротворчих біотипів історичної поколінної спільності, здатних здійснювати значущий вклад в розвиток суспільства.

Одночасно з W. Scheidt польський антрополог-енциклопедист Ludwik Krzywicki (Людвік Крживицький) на основі теорії Ч. Дарвіна вибудовував синтетичне природничо-гуманітарне уявлення про культуру людини і формотворення поколінь. Відповідно до його концепції *стійкий психологічний тип суспільства*, проявляється у колективному поколінному житті: (1) розкриває взаємозв'язок між моральною стороною людини та його моральним середовищем, (2) створює соціокультурний стиль і форму, (3) має традиційні і мовні відмінності. Відповідно, спадкові біологічні ознаки, що передаються з покоління в покоління конкретної раси, конкретного ареалу; ступінь інтелектуального загальносуспільного розвитку, складність мови, були визначені формоутворюючим базисом унікального сталого психотипу. Національна, етнічна, расова психологічна стійкість, що передається від пращурів нащадкам, була проаналізована L. Krzywicki через призму історичної арени подій, де стикаються відмінні за рівнями розвитку, але єдині

в часовій площині покоління. Ці зіткнення він означив як значно впливові, за причиною можливих соціокультурних наслідків, що змінюють долю держав, а психоемоційні поколінні типи певних рас, як такі, що здатні утворювати шляхи розвитку/занепаду цивілізацій. *Психічну расову автентичність*, збережену в поколіннях, було означено фактором, що визначає особливості суспільного життя, спрямовує історичний рух, утворює духовну сутність. *Психічна расова автентичність*, на думку L. Krzywicki, й ставала «*духом*» *поколінь*, прояв якого відбивається на формах релігії, культури, науки, на основі чого народи, як синтез антропологічних типів, психічних характеристик (отриманих наскрізним способом через покоління), створювали історичну культуру і долю [1]. У дослідженнях життя суспільства, формулюванні ознак стійкого психотипу раси, що відбивається у поколіннях, L. Krzywicki разом з Gustave Le Bon (Гюстав Ле Бон) акцентував увагу саме на народній духовності, моральних і інтелектуальних особливостях. Далі у роботі «Психологія народів і мас» G. L Bon підійшов до аналізу психологічної, антропологічної сутності одночасно існуючих, об'єднаних у поколінні шари індивідів з ретроспективного фокусу расової організації мас – від минулого до майбутнього. За яким, раса як сутність (незмінна в історичному континуумі, представлена в поколінному русі у вигляді стрижневої основи, наскрізної і незмінної) не підпорядковується часу. Расова душа, відтворена в поколіннях керує судьбами народів, релігійними спрямуваннями, мистецтвом, інтелектуальним розвитком. Вона стає єдиною незмінною, за G. L Bon, силою яка несе в собі синтез думок тисяч поколінь [2, стр. 48]. Покоління пращурів не зникають у небутті, а розробленими ідеями, фізичною організацією буття, думками, відчуттями, поразками і перемогами продовжують керувати нащадками, залишаються «єдиними у панування над живими... які несуть тягар їхніх помилок,.. отримують нагороду за їх чесноти» [2, стр. 6]. G. L Bon здійснив диференціацію особливостей расової психологічної організації поколінь на *первинні*, які залишаються незмінними, як біологічні, анатомічні ознаки видів і *вторинні* – змінні – під впливами середовища, обставин, виховання та ін. Поєднав цивілізаційний рух з психологічною організацією народів, отриманою у спадщину від пращурів. Виокремив серед вторинних ознак поколінної етнічної сутності здатність продукування ідей, що керують цивілізаційними змінами, їх стрімким або відкладеним у часі впливом: небагаточисленні ідеї повільно набирають обертів на протязі життя не одного покоління, запобігають стрімкому руйнуванню суспільних основ, але зберігають міцність цивілізаційних форм. В необхідний час готовності народів, на думку G. L Bon, ідеї ставали поштовхом вибухового прориву – прогресу, на ґрунті підготовленої на протязі не одного покоління, надзвичайно повільно трансформованої поколінної психіки. Вчений наголошував, що з огляду на повільність психічних змін потрібно багато людських поколінь, щоб створити суспільні основи панування нових ідей і, далі, ще багато людських поколінь, щоб змусити їх зникнути. Таким чином покоління G. L Bon представляв як

елемент расової організації мас, стабільної у часі і просторі, в якому змінюватись (дуже повільно) можуть лише вторинні ознаки психологічної організації поколінь в результаті життєтворчості видатних особистостей, що є втіленням сил раси, її науковим, творчим, різногалузевим потенціалом. G. L. Von обґрунтував залежність рівню суспільного розвитку, успіхів на міжнародній, міждержавній площинах, життєвої перспективи від психологічного розвитку і освіченості молодого покоління (як матриці «розквіту прекрасних геніїв» [2, стр. 58]) і кількості видатних людей, якими володіє цивілізований народ.

Висновок. В результаті антропологічних пошуків основні стратегічні орієнтири дослідження феномену поколінності були збагачені виокремленими суспільно-етнічними конструктами, расово-біологічними основами формування покоління. З антропологічних позицій покоління були інтерпретовані як багатомірний прояв людської природи, вільний від обов'язкового розвитку ідей пращурів, але зв'язаний територіальними, расово-етнічними формами. З врахуванням соціальної варіабельності фактором причинності внутрішньо-поколінної подібності було констатовано територіальність (ареал), що опосередковує ментальні і поведінкові характеристики, стабільні і незмінні у різні часи; пов'язано соціокультурний потенціал розвитку суспільства з кількістю (та їх реалізованістю) біологічних носіїв внутрішньопоколінної культури (W. Scheidt). Базисом унікального *стійкого психологічного покоління типу суспільства* було представлено спадкові біологічні ознаки, а психоемоційні типи певних рас, які створюють *психічну расову автентичність* – «дух» поколінь», означено причинами розвитку / занепаду цивілізацій (L. Krzywicki, G. Le Von). Такі переплетення історичної, антропологічної і соціальної реальності в конструюванні буття багатолітньої поколінності задали вектор пошуку засобів інтерпретації психології людей, що існують в певному просторі, з різних позицій зовнішніх і внутрішніх спостерігачів, аналізу подій їх життя віддалених у часі (минулому і майбутньому) через доктрину необмежену рамками традиційної, на той час, методології.

Література:

1. Крживицкий Л. Антропология и психические расы М.: Белые Альвы. 2015, стр. 384.
2. Лебон Г.. Психология народов и масс URL: <http://biblioteka.org.ua/book.php?id=1121022780&p=0> Стр 48, (Last accessed: 05.10.17).
3. Шейдт В. Всеобщая расология. М.: Белые Альвы, 2014. 136 с.
4. Amos Morris-Reich The Quest for Jewish Assimilation in Modern Social Science Taylor & Francis, 2007. 206 p.